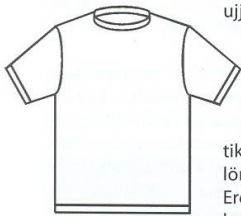

T-ing = póló? Póló = T-ing?

Ha az interneten a „póló” szót írjuk be a keresőbe, számos találat jelenik meg, főleg kereskedelmi cégek honlapjaira utalva. Ezek kínálatában az esetek túlnyomó többségében a legkülönbözőbb kivitelű „pólókat” láthatjuk, amelyeknek egy jelentős része azonban valójában nem „póló” a szó szakszerű értelmezésében, hanem „T-ing”. Ugyanezt a keveredést tapasztaljuk a hétköznapi beszédben is: a nem „vájt fülű” szakember egy kalap alá veszi a kétféle terméket, amelyek pedig – néhány közös vonástól eltekintve – jelentősen különböznek egymástól. De hát mi is a különbség közöttük?

T-ing

A T-ing alapformája

A T-ing (angolosan: T-shirt, t-shirt vagy tee shirt, ejtsd: tísört) eredetileg amerikai találmány. Rövid ujjú, kerek nyakkivágású, gallér, gombolás és zseb nélküli kötött ing, hossza általában kissé a csípő alá ér, az ujjja hossza nem éri el a könyököt. Anyaga általában pamut, esetleg pamut-poliészter keverék. A klasszikus T-ing egyszínű (leggyakrabban fehér, de ma már sokszor készítenek másféle színben is), de a divat hatása alatt különbözőképpen mintázott változatai is elterjedtek. Eredetileg alsóruházatként viselték, újabban azonban a szabadidő-viselet nélkülözhetetlen ruhadarabja és egyben divatcikk is.

A mai ing alapvetően az alsóruháként viselt római tunikából fejlődött ki, bár a bronzkorban is hordtak skandináviai nők ingszerű blúzt. Hasonló ruhadarabok ábrázolása az ősi perui, afganisztáni, egyiptomi, palesztinai maradványokon is fennmaradt. A középkori Európában is viselték a mai inghez hasonló ruhadarabot. A honfoglaló magyarok inge elől vagy oldalt nyílt.

Van olyan forrás, amely szerint az ujjas trikó eredete Viktória királynő, brit uralkodó (1819–1901) nevéhez fűzhető, aki látogatást tett a tengeri flottánál és annak érdekében, hogy ne zavarja őt a tengerészek szőrös karjának látványa, amit ujjatlan trikók nem fedtek el, a flotta vezetői elrendelték, hogy a trikókat ujjakkal kell ellátni.

A mai értelemben vett T-ing története valójában az I. világháborúban kezdődött, amikor az amerikai katonák számára szükségessé vált a meleg európai nyári időszakra olyan alsóing készítése, amely kevésbé meleg, mint a korábban az amerikai hadseregben rendszeresített hosszú ujjú gyapjúing. Ekkor vezették be – a francia hadseregnél látott mintára – a könnyű, egyszerű szabású, rövid ujjú pamutinget, amit Amerikában az 1920-as években is már T-ing néven emlegettek. A II. világháborúban a szárazföldi csapatoknál és a tengerészetnél is ez volt a rendszeresített alsóing.

Idővel a polgári életben is meghonosodott ez a viselet. Jóllehet eredetileg alsóingnek szánták, a katonák gyakran viselték ing nélkül is szabadidejükben vagy nehéz munka közben, amit híradófilmekben mindenki láthatott – ez is hozzájárult ahhoz, hogy széles körben megismerjék ezt a ruhadarabot. Népszerűvé válása és széleskörű elterjedése azonban a II. világháborút követő években következett be és elsősorban olyan neves filmszínészeknek köszönhető, mint John Wayne,

Marlon Brando és James Dean, akik az 1950-es években készült filmjeikben viseltek T-inget. James Dean 1955-ben bemutatott *Rebel Without a Cause* (magyar címe: *Hargabban a világgal*) c. filmjével a T-inget a lázadó ifjúság jelképes viseletévé tette.

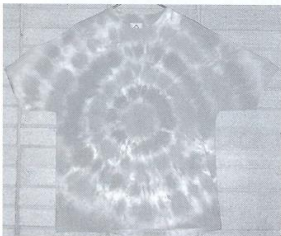
Maga a T-ing „uniszex” ruhadarab, nők és férfiak és a mindkét nemhez tartozó gyerekek egyaránt hordják, a nemek szerinti különbség legfeljebb a díszítésben nyilvánul meg.

A T-ingeket jellemzően sima egyszínűoldalas kötésű körkötött kelméből állítják elő. Gyakran ehhez olyan körkötőgépet használnak, amelynek átmérője az emberi test átmérőjének felel meg, ebben az esetben olyan átmérőjű tömlőt kötnek, amiből az ing törzsrésze úgy szabható ki, hogy oldalt már nem is kell összevarrni. Ez megtakarítást jelent a gyártási költségekben és a hulladékkepződést is csökkenti. Az ujjakat azonban így is síklapú kelméből kell kiszabni és utólag összevarrni, hogy megkapja „cső” formáját. Az ing nyakkivágását általában kissé rugalmas szerkezetű pánt szegélyezi (ezt külön, erre a célra szolgáló gépen készítik el, általában síkban kiterítve és utólag varrják össze zárt cső alakúra), a vállakba és a nyakkör hátsó részébe pedig egy többnyire szövött erősítő szalagot varrnak be, ami a keresztirányú nyúlást hivatott megakadályozni. Az ujjakat és az ing alját a hagyományos kivitelnél visszahajtással szegik be. Az összeállításához általában célgépeket használnak, amelyek az adott helyen szükséges különböző varrástípusok készítésére készültek, az ezekhez szükséges kelmevezető készülékekkel rendelkeznek és igen nagy sebességgel dolgoznak. Egy hagyományos T-ing összes varrási ideje ezeken a korszerű gépeken, nagyüzemi munkaszervezés mellett mindössze néhány perc.

A jobb minőségű T-ingek felismerhetők a kelme ránézésre is: szebb külsejéről, fényéről, a varratok gondos kivitelezéséről, a nyakkör szegélyezésének rugalmasságáról és szép felvarrásáról. A sima egyszínűoldalas kelmeszerkezet jellegzetes tulajdonsága, hogy a szemsorok és szemoszlopok nem merőlegesek egymásra, hajlásuk többé-kevésbé eltér a 90°-tól. Ennek mértéke elsősorban a gyártáshoz felhasznált fonal sodratszámától és sodratirányától függ. Igényesebb termékek esetében S és Z sodratú fonalat váltakozva fűznek be a körkötőgép munkaelemségei, amelyek a sodratirány szemtorzító hatását kiegyenlítik, így ez a jelenség kevésbé látszódik és főleg kevésbé érezeti hatását a kelme elcsavarodásában. Ha a kelme gyártásához szintetikusszál-tartalmú fonalat (pl. pamut-poliészter keveréket) használnak, az ilyen kelme hőtörzshőálló, azaz 200 °C körüli hőmérsékleten kezelve a szemek elrendeződése tartósan stabilizálódik, ami a későbbi elcsavarodást is megakadályozza.

A „klasszikus” T-ingnek az idők folyamán, a divatváltozások hatása alatt igen sokféle módosulata és mintás változata alakult ki.

Már az 1940-es években alkalmazták a T-ingeken nyomott feliratokat, amelyekkel pl. a katonák az egységük jelzését tüntették fel, majd a polgári életben is készültek nyomottmintás T-ingek, az USA-ban pl. Harry S. Truman elnökválasztási kampányára (1948). Az 1960-as években jelentek meg az ún. csomózásos színezéssel (tie-dye) készített mintázatok és a rendkívül változatos színnyomással díszített T-ingek, nem utolsósorban a különböző pop-együttesek és sportegyesületek hatására, amelyek nagy reklámlehetőségeket láttak az emblémáikkal díszített T-ingekben. A szitanyomás, a

T-ing csomózott állapotban történt (tie-dye) színezésével ilyen jellegű mintázat keletkezik

A pólóing alapformája

permetezéses festés (airbrush), a szálszórás (flokkolás), a rávasalható mintázatok (a szublimációs nyomás) alkalmazása, majd a digitális nyomtatás textilipari alkalmazásának elterjedése jelentős mértékben hozzájárult ehhez, aminek köszönhetően az 1980-as évektől kezdődően hallatlanul fellendült ez a divatirány. A hímezési technikák lehetőségeinek bővítése, az automata hímezőgépek elterjedése kedvezett a hímezésekkel díszített T-ingek megjelenésének is. Az ezekben rejlő lehetőségeket különféle pártok és civil mozgalmak, együttesek, kereskedelmi cégek stb. is széles körben kihasználják reklámozás céljára. Ma már van olyan technika, amivel akár egyedi darabokat is el lehet látni fényképezési eljárással felvitt arcképpel vagy más motívumokkal.

Emellett készülnek színcsíkos kelmékből is T-ingek, és olyanok is, amelyek egy-egy alkatrésze (pl. az ujjak vagy a nyakkört szegélyező pánt) színében eltér a törzsrész színétől, vagy más színű vagy mintázatú az ing eleje és a háta stb. Variálják a nyakkivágás alakját is: a hagyományos kerek nyakkivágás mellett megjelentek a „csónaknyakú” (a vállak felé meghosszabbított), a négyzetes, a V alakot közelítő (elől lefelé csúcsosan kialakított) stb. változatok is. A divattervezők fantáziája kiapadhatatlan, ami ezen a téren is megnyilvánul.

Az USA-ban végzett piackutatási adatokból kitűnik, hogy az emberek 90%-ának van legalább egy T-inge, 60%-ának több is: a férfiak több mint 70%-ának és a nők 54%-ának több mint 10 ilyen ruhadarabja van. Egyharmaduknak a kedvenc színe a fehér, népszerűségben ezt követi a kék és a fekete színű T-ing. 1995-ben több mint 1 milliárd T-ing volt forgalomban.

Pólóing

A pólóing (röviden: póló) T alakú, kötött ing, azonban – a T-ingtől eltérően – galléros, a nyakánál gombolás, néha zseb is van rajta. (A köznyelvben néha halljuk a „galléros póló” kifejezést. Ez olyan, mint ha „képernyős tévét” mondanának – a pólóing eleve galléros ruhadarab!) A „klasszikus” pólóing anyaga pamut, színe fehér, kelméje jellegzetes kötésmóddal készül. A mai szabadidő-ingként viselt pólóingeknek – divat változásait követve – színüket, formai kialakításukat és díszítettségüket tekintve is sokféle változata van, azonban a pólóing fő jellegzetességét, a gallért, a gallér alatti gombolást és a kötött kelmé szerkezetet változatlanul

megtartják. Nők, férfiak és gyermekek egyaránt viselik, sokszor csak a mintázat vagy a gombolás iránya utal az esetleges különbségekre.

A póló egy régi labdajátékból alakult ki, amit Tibetben „pulu” néven játszottak. A perzsák a 7. században vették át tőlük ezt a játékot, és lovon ülve, fabotokkal ütötték a szintén fából vagy bambuszból készült golyót. (Ebből lett a ma is játszott lovaspóló.) A játék később Indiában is elterjedt, itt már „polo” néven, tőlük tanulták el a britek.

A 18. század közepén a britek a lovaspóló játékhoz, de más sportokhoz is, mint pl. a labdarúgáshoz és a golfozáshoz is, kötött inget kezdtek viselni, amely sokkal szabadabb testmozgást biztosított, mint a korábban használatos szövött ingek. Ekkor azonban a kötött inget még hosszú ujjal készítették és „pólóing” néven forgalmazták.

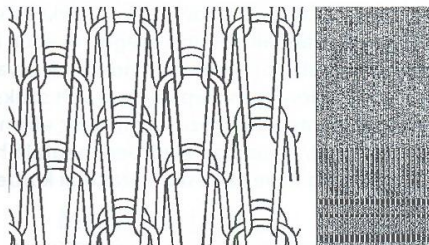
A pólóing mai formájában eredetileg tenisz ingnek készült. Megalkotója René Lacoste francia teniszbajnok volt, aki úgy találta, hogy a lovaspólóhoz viselt kötött ing sokkal alkalmasabb a teniszezéshez is, mint a korábban ehhez a sporthoz használt ruházat. 1926-ban mutatkozott be ilyen ingben az akkori US Open teniszbajnokságon, majd 1927-től alkalmazta rajta a ma is ismert krokodil jelvényt, ami Lacoste becenevéből („La Crocodile”) eredt, krokodilbőrrel készült táskájára utalva. Az 1930-as évek elején Lacoste céget is alapított ennek az ingnek a gyártására és forgalmazására. Azóta természetesen számos más cég is gyárt és forgalmaz pólóingeket, a legkülönbözőbb változatokban és márkanevekkel.

A Lacoste-féle ing az 1950-es és 1960-as években vált népszerű sportruházattá (pl. a lovaspólóban, a teniszben, a golfozásban stb.) és egyúttal szabadidő-viseleté, mind a nők, mind a férfiak körében. 1972-ben Ralph Lauren, a híres divattervező is fölvette kollekciójába „pólóing” néven, ami ettől kezdve vált igazán népszerűvé a sportvilágon kívül is. Vannak cégek, ahol ez a formaruha része, ez esetben a cég emblémáját is ráhímezik, sőt Indiában vannak olyan állami hivatalok is, ahol ez a rendszerezett viselet.

A Lacoste által kifejlesztett eredeti tenisz ing fő jellegzetességei a következők:

- rövid ujjakkal és az ujjak végén rugalmas szegéllyel készül,
- puha, rugalmas szerkezetű gallérja akár fel is hajtható erős napsütés elleni védekezésül,

- a nyakkivágás a gallér alatt alkalmazott gombolással meglazítható,
- az ing anyaga ún. pikékötésű kötött kelme, ami nagyon kellemes viselet, jól szellőzik,
- az ing háta néhány centiméterrel hosszabb, mint az eleje, ez megátolja, hogy az erőteljes hajladozás közben az ing kicsússzék a nadrágból,
- az ing két oldalvarrása alul nem ér végig, kis hasítékot hagyva alul oldalt a kényelmesebb viselet érdekében.

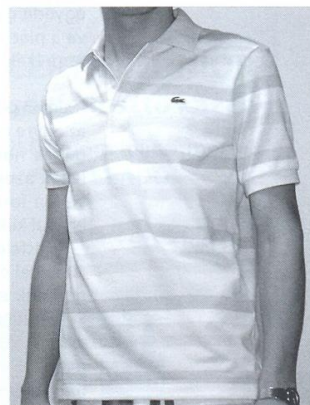
A lacoste-kötés szerkezete

Ezeknek a fő jellemvonásoknak a variációiból alakultak ki a mai pólóingek.

Az eredeti Lacoste-féle pólóing egy meghatározott kötésmóddal készült, amit azóta is „lacoste-kötésnek” neveznek. Később más kötészíjatásokat is használatba vettek, azonban többnyire ezek is az ún. pikékötések körébe tartoznak, amelyek jellegzetessége a kissé rücskös külső felület és a jó szellőzőképesség. Ezeket a kelméket általában körkötőgépeken állítják elő, nem egy esetben testátmérőjű gépeken, amelyek mérete megfelel az ember felsőtestének méretéhez, akárcsak a T-ingeket. A ma kapható sokféle pólóinget, amelyek már csak annyiban hasonlítanak az eredetihez, hogy megtartják az alapformát, változatos kötészíjatásokkal és formai kialakításokkal készítik. Nagyon gyakori a színcsíkozás, az ujjaszegélyek és a gallérok eltérő színe, a mintás kötésű gallér, hímezett emblémák alkalmazása, zseb rávarrása, eltérő színű alkatrészek kombinálása stb. Készítenek pólóinget hosszú ujjal is. A derékszegély is sokszor rugalmas szegélykötéssel készül, nem egyszerű visszahajtással, mint a hagyományos formánál. A ma kapható pólóingek zöme pamutból vagy pamut-poliészter keverékből készül, de – főleg sportoláshoz használt pólóingek esetében – alkalmaznak olyan megoldást is, hogy az ingkelme belső oldalát polipropilén fonalból készítik, amely gyakorlatilag egyáltalán nem vesz fel nedvességet, külső rétegét pedig közismerten jó nedvszívó képességű pamut alkotja. Erre speciális kötésmódot alkalmaznak, amivel azt érik el, hogy a belső réteg nem szívja magába az izzadságot, hanem átengedi a külső, nedvszívó rétegbe, ahonnan könnyen elpárologhat. A test így még erős izzadás esetén is száraz ruhareteggel érintkezik, ami sokkal kellemesebb közérzetet biztosít. Polipropilén helyett gyakran használnak erre poliésztert is, ami ugyan mintegy 2% nedvességfelvételle képes (szemben a polipropilén gyakorlatilag 0%-ával), de még mindig elég jó hatású. Amellett a polipropilén könnyebb is (sűrűsége 0,9 g/cm³, a poliészteré ezzel szemben 1,38 g/cm³), ami az ing viselését még kellemesebbé teszi.

Források:

- Broby-Johansen, R.: Az öltözködés története. Gondolat Kiadó, Budapest, 1969*
- Mialovszky Erzsébet: Korok, divatok. Móra Könyvkiadó, 1978*
- http://associatedcontent.com/article/346448/history_of_polo_shirts.html?cat=46
- <http://teehive.stores.yahoo.net/hisofshir.html>
- www.fibre2fashion.com/industry-article/2/191/how-tennis-and-polo-shirts-came-about1.asp
- www.funny-tshirts.com/history.php
- www.goingpostalt-shirts.com/t-shirt_history.htm
- www.lacoste.com/library/pdf/LACOSTE_history_histoire.pdf
- www.markedixon.com/new_page_10.htm
- www.tuttlecatalog.com/store/article/10?Args=

Lacoste pólóing

Lázár Károly